

Wyrok z dnia 22 marca 2001 r.

II UKN 260/00

Przy ustalaniu dochodu rodziny uprawniającego do zasiłku wychowawczego, wówczas gdy od daty zawarcia małżeństwa do daty rozpoczęcia okresu zasiłkowego nie upłynął rok kalendarzowy, przyjmuje się dochód osiągnięty w pełnych miesiącach kalendarzowych przypadających w okresie od miesiąca, w którym zawarto małżeństwo do miesiąca powstania prawa do zasiłku.

Przewodniczący SSN Beata Gudowska (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Krystyna Bednarczyk, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2001 r. sprawy z wniosku Anety C. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o zasiłek wychowawczy, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 1 grudnia 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Aneta C. wniosła o przyznanie prawa do zasiłku wychowawczego w okresie od dnia 20 września 1997 r. do dnia 31 maja 1998 r. Składając oświadczenie o dochodzie rodziny z poprzedniego roku kalendarzowego, wykazała kwotę 11.001,82 zł, stanowiącą dochód jej męża z lutego 1998 r. Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. przyjął tę kwotę za przeciętny dochód w rodzinie ubezpieczonej z roku poprzedzającego okres zasiłkowy, a stwierdziwszy, że wyniósł 395,61 zł na osobę i przekroczył o 40,13 zł kwotę odpowiadającą 25 % przeciętego wynagrodzenia z roku 1997, decyzją z dnia 6 października 1998 r. odmówił prawa do zasiłku.

W odwołaniu ubezpieczona twierdziła, że dochód jej rodziny został obliczony nieprawidłowo i przedstawiła oświadczenie podatkowe męża za rok 1997.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 12 kwietnia 1999 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał uprawnionej prawo do zasiłku. Sąd ten ustalił, że ubezpieczona zawarła związek małżeński w dniu 10 stycznia 1998 r., a dziecko urodziła w dniu 3 czerwca 1998 r., więc odniósł się do dochodu rodziny z okresu po jej założeniu do początkowego dnia okresu zasiłkowego. Stwierdził, że w tym czasie dochód na jednego członka rodziny uprawnionej, przy porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia z poprzedniego roku kalendarzowego, nie przekroczył kwoty określonej w art. 15 b ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych (jednolity tekst: Dz.U. 1998 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.) oraz § 7 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych (Dz.U. Nr 60, poz. 277 ze zm.).

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 1 grudnia 1999 r., uwzględnił apelację organu ubezpieczeń społecznych i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że odwołanie oddalił. Sąd drugiej instancji rozważył, że prawo do zasiłku wychowawczego zależy od dochodu rodziny i wyłączone jest wówczas, gdy dochód ten przekracza kwotę wymienioną w § 7 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 28 maja 1996 r. Wyliczając kwotę dochodu rodziny, Sąd powołał się na art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych, stanowiący, że przy ustalaniu prawa do zasiłku rodzinnego uwzględnia się dochody członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym.

W kasacji opartej na podstawie z art. 393¹ pkt 2 KPC Aneta C., wnosząc o zmianę lub o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny, wywodziła, że ani ustawa, ani rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych, nie regulują stanu faktycznego jej sprawy i stąd luka, którą sądy orzekające starały się wypełnić, przy czym Sąd Apelacyjny uczynił to z naruszeniem prawa materialnego - przepisu § 6 ust. 6 powołanego rozporządzenia, jak też bez uwzględnienia treści art. 5 KC.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych w art. 15a stanowi, że uprawnionemu do urlopu wychowawczego przysługuje zasiłek wychowawczy. Prawo do zasiłku wychowawczego ustala się na okres do dnia 31 maja, a jeżeli zasiłek wypłacany jest dłużej - na kolejne okresy

roczne od dnia 1 czerwca do dnia 31 maja kolejnego roku kalendarzowego. Wynika stąd roczny okres rozliczeniowy, co powoduje, że ograniczeniem nabycia prawa do tego świadczenia, przewidzianym w art. 15b ustawy, jest osiągnięcie przez członków rodziny uprawnionego (por. art. 3 ust. 1 ustawy) w roku kalendarzowym poprzedzającym przyznanie prawa do zasiłku przeciętnego miesięcznego dochodu na osobę przekraczającego kwotę 25% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego dla celów emerytalnych. Zasady ustalania kwot dochodu uściślone zostały w § 6 ust. 6 i 7 oraz w § 7 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych. Przepisy te stanowią, że zasiłek wychowawczy przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie pracownicy nie przekracza 25% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym oraz że przy ustalaniu tego dochodu uwzględnia się przeciętny miesięczny dochód w poprzednim roku kalendarzowym, ustalony według zasad określonych w przepisach o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych, z wyłączeniem dochodów uzyskiwanych przez pracownicę przed uzyskaniem prawa do zasiłku.

Unaocznia to, że przytoczone przepisy ustawy i rozporządzenia, które odwołują się w każdym wypadku do dochodu z poprzedniego roku kalendarzowego, nie regulują sytuacji, w których nie jest możliwe wykazanie rzeczywistego dochodu rodziny z całego roku poprzedzającego rok uzyskania prawa do zasiłku, gdyż w roku tym rodzina jeszcze nie istniała. Tak więc Sąd Apelacyjny, stosując do występującej w sprawie sytuacji faktycznej przepis § 6 pkt 6 rozporządzenia, podporządkował go sytuacji, do której jego hipoteza nie przystawała. Wbrew faktom bowiem stwierdził, że dochód został osiągnięty przez rodzinę, a nie przez osobę nie będącą jeszcze jej członkiem w roku kalendarzowym, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. Sąd nie rozważył, że dochód z roku kalendarzowego poprzedzającego powstanie prawa do zasiłku, stanowiący bazę odniesienia do przeciętnego wynagrodzenia, miał wartość zerową, gdyż rodzina wówczas dochodu jeszcze nie osiągała.

W takim razie przytoczone przepisy były nieprzydatne do rozstrzygnięcia sprawy. Odpowiednie uregulowanie spornej sytuacji znajduje się jednak w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 lutego 1995 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru zasiłku i obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego (Dz.U. Nr 19, poz. 95), wydanym na podstawie upoważnienia z

art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.). Do jego zastosowania w tym wypadku uprawnia przepis § 8 ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych, stanowiący, że w sprawach nie unormowanych rozporządzeniem, dotyczących ustalania uprawnień do zasiłku wychowawczego, do postępowania w sprawie tego zasiłku, jego wypłaty oraz zwrotu nieprawnie pobranego zasiłku, stosuje się odpowiednio przepisy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Paragraf 4 wymienionego rozporządzenia przewiduje właśnie sytuację, w której nie jest możliwe wyliczenie podstawy wymiaru zasiłku z okresu pełnych 6 lub 12 miesięcy kalendarzowych, gdyż niezdolność do pracy powstała przed ich upływem. Według tego przepisu, za podstawę wymiaru zasiłku chorobowego należy wówczas przyjąć przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za pełne miesiące zatrudnienia albo też wynagrodzenie, które pracownik osiągnąłby, gdyby pracował pełny miesiąc kalendarzowy. Na marginesie należy zauważyć, że analogiczne rozwiązanie przewidziane zostało w przepisach art. 36 i 38 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636 ze zm.).

Przepisy rozporządzenia dotyczące zasiłków chorobowych znajdują zastosowanie do zasad ustalania prawa do zasiłków wychowawczych odpowiednio, przy uwzględnieniu, że nie chodzi o podstawę wymiaru świadczeń, lecz porównywanie uzyskanych dochodów, czyli o dochód rzeczywiście osiągnięty. W konsekwencji należy stwierdzać, że przy ustalaniu dochodu rodziny uprawniającego do zasiłku wychowawczego wówczas, gdy od daty zawarcia małżeństwa do daty rozpoczęcia okresu zasiłkowego nie upłynął rok kalendarzowy, przyjąć należy dochód osiągnięty w pełnych miesiącach kalendarzowych przypadających w okresie od miesiąca, w którym zawarto małżeństwo do miesiąca, w którym powstało prawo do zasiłku. Dochód taki jest dochodem rodziny, dającym się porównać do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego odnośnie do tego okresu, o którym mowa w art. 15 d ust. 1 pkt 2 w związku z art. 2 ust. 1 ustawy o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych. W takim wyliczeniu uwzględniony jest rzeczywisty dochód rodziny, będący kryterium dyrektywy adresowania pomocy do uboższych rodzin wychowujących dzieci.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 393¹³
§ 1 KPC.

=====